

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

14 An quælibet conscientia dubia circa circumstantiam facti ullam pariat obligationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

est solum de aliqua circumstantia ad eius valorem requisita. In dubio autem circumstantia, defectus non praesumitur, nisi probetur; Tum quia, possessio stat pro voto, vel matrimonio, quod est certum; Tum denique, quia praesumendum est, votum, vel matrimonium, factum esse, cum omnibus conditionibus, ad valorem necessariis, cum hic sit modus operandi nobis connaturalis, unde, *in c. si quis acceperit* 33. q. 1. deciditur, cum dubium est, an matrimonium sit validum, iterum non esse contrahendum, sed pro matrimonii valore esse praesumendum.

35 Sexto; In dubio, an alienatio sit facta cum debitis solemnitatibus, talem alienationem esse validam; tum quia solemnitates, cum sint circumstantiae, alienationem regulariter comitantes, praesumuntur

adfuisse, cum illarum defectus nunquam praesumatur, nisi probetur; Tum quia, possessio stat pro alienatione, de qua constat fuisse factam, & consequenter etiam pro ejus valore, cum hic connaturaliter sequatur ad alienationem, sicut obligatio connaturaliter sequitur ad promissionem.

16 Quotiescumque ergo occurrerit aliquod dubium; videndum statim erit, an illud, sit dubium facti, an verò dubium de circumstantia facti. Si fuerit dubium facti, valebit principium illud vniuersalissimum. *Factum, in dubio, non praesumitur nisi probetur.* Si verò fuerit dubium de circumstantia facti, valebit hoc aliud; *Defectus, non praesumitur, nisi probetur;* haeque ex his duobus principiis, solui facile poterunt, omnes similes casus, in quacumque materia, occurrentes.

Q V A E S T I O X I V .

An qualibet conscientia dubia circa circumstantiam facti, ullam pariat obligationem.

C A S U S .

1 TITIVS, Consilium dederat Caesari; vt Pompeium occideret, sed postea consilium reuocauerat. Accidit tamen, vt Caesar, Pompeium occiderit; quo audito, Titius statim dubitare coepit, an Caesar, eius consilio, ad homicidium illud motus fuerit; & consequenter, an ipse, homicidii particeps fuerit, & ad damnorum restitutionem teneatur: Quæritur, an teneatur.

S V M M A R I V M .

- 3 Quot modis consuli possit homicidium.
 9 Consulens aliquando, reuocato consilio, ad nihil tenetur.

10 Possessio tunc stat pro reuocatione.

11 In Foro externo, consilium censetur sufficienter reuocatum.

12 Aliquando consulens, etiam reuocato consilio, tenetur ad damna.

13 Pos-

- 13 *Poss' essio tunc stat pro efficacia Consilii.*
 14 *Dubitans se, suo Consilio, fuisse causam mortis, tenetur ad damna.*
 15 *Sufficiencia reuocationis Consilii, in Foro externo, non præsimitur.*
 16 *Efficacia sequi solet Consilium.*
 17 *Dans gladium, semper censerur ad homicidium concurrere, quamdiu quis, illo gladio, occiditur.*
 18 *Delictum tunc est certum, & excusatio incerta.*
 19 *Rationabiliter Consiliarius obligatur ad damna.*
 20 *Efficacia Consilii, rationabiliter præsimitur.*
 21 *Reuocatio mandati, semper est sufficiens, non sic reuocatio Consilii.*
 22 *Coniectura in oppositum, probat sufficientiam reuocationis.*
 23 *Subditus, in dubio, an Pralati potestas sit legitima, obedire tenetur.*

RATIONES DUBITANDI.

- 2 **Q**uamuis, ex dictis *Quæst. præced.* constet, operationis qualitatem, siue circumstantiam, regulariter præsumi, quamdiu non probatur oppositum. Ut tamen veritas hujus principii, clarius adhuc appareat, præfens casus proponitur; in quo Titius, ad damnorum restitutionem, non videtur teneri; ita *Clauis reg. lib. 10. rr. 2. c. 8. nu. 1. Rebell. p. 1. de just. lib. 2. q. 14. f. 2. Henriq. lib. 14. de irreg. c. 3. n. 4. Castrop. p. 1. d. 3. n. 4. Filliuc. 10. 2. tract. 21. c. 4. num. 167.*
 3 **P**rimò; quia Titius, dum dubitavit, an, suo Consilio, causa fuerit homicidii, dubitauit de delicto; Ergo, stante tali dubio, teneri non potest ad restitutionem damnorum; hæc enim restitutio, cum

sit pœna delicti, debet esse proportionata delicto. Delicto autem dubio, non potest esse debita, ac proportionata, pœna certa.

Secundò; Quia æquum non est, obligare ad satisfactionem certam, quem certum non est, causam damni fuisse. Quamdiu autem Titius dubitat, certus non est, se fuisse per suum Consilium causam homicidii, & consequenter damni, ex illo secuti.

Tertiò; Quia, in dubio, melior est conditio possidentis; Consilii autem reuocatio videtur possidere; quia consilium fuit reuocatum. Ergo, quamdiu non constat, Consilium Titii, ad homicidium concurrisse; Titius ad restitutionem obligari iuste non potest.

Quartò; Quia pro illo stat possessio, pro quo stat iuris præsumptio; quando enim, suborto dubio, & debita adhibita diligentia, veritas non apparet, standum est præsumptioni, ac iudicio Fori externi, cum idem sit iudicium Fori interni ac externi, quando Forum externum, falsa præsumptione non nititur. Sed iuris præsumptio stat pro reuocatione Consilii; In dubio enim, delictum, & factum, in Foro externo, non præsumuntur, nisi probentur. Ergo possessio, in dubio, stat pro reuocatione Consilii. Unde Titius formare sibi potest certum iudicium practicum, quod ad restitutionem non teneatur; Sic enim ratiocinari potest. *In dubio melior est conditio possidentis, & possessor ad nihil tenetur. Sed Consilii reuocatio possidet, cum pro illa stet iuris præsumptio; Ergo melior est illius conditio; Sicque ad nihil tenetur.*

Quintò; Quia, si Titius mandatum dedisset ad occidendum, & postea reuocasset;

casset; quamvis mandatarius homicidium commisisset, non propterea imputaretur Titio, & possessio ac præsumptio staret pro reuocatione: Sed etiam supponitur reuocasse Consilium. Ergo homicidium secutum Titio imputari non potest, & præsumptio stat pro reuocatione, quam constat fuisse factam; mandatum enim & Consilium in ordine ad concurrendum ad homicidium, eodem modo se habere videntur. Imò mandatum videtur efficacius influere ac mouere quam Consilium.

NOTABILE.

A Duertendum est; tribus modis potuisse Titium homicidium consilium: Primo solis precibus & auctoritate Cæsarem ad illud inducendo ac mouendo. Secundo: Rationes ad hoc idoneas, sed falsas proponendo: Vt, quod Pompeius eius fratrem occiderit, vel hæreditatem impeditur, vel ei mortem machinetur. Tertiò: rationes idoneas proponendo, sed veras; Vt quod eius mors futura sit utilis ad lites terminandas, ad hæreditatem Titii consequendam &c. Si Titius Consilium primo aut secundo modo dedit, illud sufficienter reuocauit, vel similibus precibus contrariis, vel indicando rationes à se illi propositas fuisse falsas; Sic enim cessauit in Cæsare motuum occidendi Pompeium, & censetur à Titio sufficienter sublatum, ita vt homicidium imputandum iam sit soli malitiæ Cæsaris. At si Consilium dedit tertio modo, quantumque illud reuocare conatus sit, nunquam tamen sufficienter reuocauit, quia semper remansit in Cæsare ratio illa, à qua primò motus fuit ad Pompeium oc-

cidendum; Eo modo, quo, si gladium ad id commodasset, nunquam sufficienter reuocasset concursum in homicidium, nisi re ipsa ei gladium abstulisset. Vtius enim gladii semper imputatur tradenti. Hoc posito,

RESOLUTIO I.

AD Casum Resp. primò: Titium, si primo aut secundo modo Consilium dedit ac reuocauit, ad restitutionem non teneri; ita *Bonac. d. 1. de contract. qu. 2. p. 4. nu. 3. & reliqui omnes superius citati.*

Primò: Quia possessio tunc stat pro reuocatione Consilii; cum hæc sit certa, & communiter iudicetur sufficiens; Vnde homicidium rationabiliter præsumi potest ex solâ Cæsaris malitiâ secutum.

Secundò: Quia in Foro externo Consilium sic reuocatum, censetur fuisse sufficienter reuocatum, nec homicidium imputaretur amplius consulenti; positus enim precibus contrariis, vel indicatâ falsitate rationis ac motui propositi ad occidendum, Cæsar moueri amplius rationabiliter ab illâ ratione non potuit ad Pompeium occidendum. Ergo etiam censetur sufficienter reuocatum in Foro Conscientiæ; idem enim est iudicium vtriusque Fori, vt sæpius dictum est.

RESOLUTIO II.

R Esp. 2. Titium, si tertio modo Consilium dedit ac reuocauit; ad restitutionem teneri, ita *Sanch. d. 41. num. 17. Lessius lib. 2. c. 27. d. 3. Molina tom. 3. disp. 736. num. 6. Salas 1. 2. tr. 8. d. 1. f. 23. num. 242.*

Primò:

13 Primò: Quia possessio tunc stat pro Consilio, eiusque efficacia; Certum est enim, fuisse datum Consilium, & Consilium ex se fuisse aptum ad homicidium causandum, sed non est certum fuisse sufficienter reuocatum. Cum ergo constet de efficacia Consilii, & non constet de sufficientia reuocationis, possessio stat pro efficacia Consilii, & consequenter pro obligatione restituendi.

14 Secundò: Quia, qui post votum emissum dubitat, an habuerit animum se obligandi, tenetur seruare votum, perinde ac si animum certè habuisset. Ergo etiam qui post datum Consilium ex se aptum ad mouendum ad homicidium, dubitat, an illud sufficienter reuocauerit; secuto homicidio tenetur ad damnorum restitutionem, perinde ac si illud certò non reuocasset, sed Consilium verè homicidium illud causasset. Ideo enim cum uouens dubitat, an habuerit animum se obligandi, tenetur seruare votum, quia dum nemo præsumatur dicere id, quod in corde non habet; Eo ipso, quod constat de promissione, & dubitatur de animo se obligandi, præsumptio ac possessio est pro animo se obligandi, cum verba promissionis hoc significant. Sed etiam qui dat Consilium, proponere regulariter solet rationes efficaces ad mouendum. Ergo eo ipso, quod constat de Consilio dato & de homicidio secuto, præsumptio ac possessio stat pro eius efficacia in homicidium; Ergo, sicut uouens in dubio animi tenetur seruare votum; ita consulens secuto homicidio in dubio efficacia sui Consilii tenetur ad restitutionem.

15 Tertiò: Quia pro eo stat possessio, pro quo stat Iuris præsumptio. Vnde, cum

non constat de veritate, standum est iuris præsumptioni, quia hæc habetur pro veritate, donec oppositum probeatur, vt prob. *Molin. tom. 1. tract. 2. d. 196. & Menoch. lib. 1. de præsumpt. qu. 4. num. 3.* Sed posito Consilio ad homicidium, & homicidio secuto, & incertitudine de sufficientia reuocationis, præsumptio iuris stat pro efficacia Consilii; In Foro enim externo consilium præsumeretur suum habuisse effectum, & consulenti incumberet onus probandi, quod homicidium secutum non fuerit effectus sui Consilii; Ergo possessio stat pro efficacia Consilii, & consequenter pro obligatione restituendi.

16 Quartò: Quia non minus conaturaliter ad Consilium sequitur ex se efficacia in ordine ad suum effectum, quàm ad promissionem, sequatur obligatio. Ergo sicut dum constat de promissione, præsumptio stat pro obligatione; ita dum constat de Consilio, & de homicidio secuto, præsumptio stat pro efficacia Consilii, & consequenter pro obligatione restituendi; qualitas enim, quæ à natura inest, semper inesse præsumitur, vt probat *Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 14. num. 3.*

17 Quintò; Quia, si Titius gladium Cæsari commodasset ad Pompeium occidendum, nec illum ei deinde re ipsa abstulisset, quamuis sæpius efficaciter tentasset, & Cæsar de facto Pompeium occidisset; Titius in Foro externo præsumeretur ad homicidium illud concurrisse, nisi aliunde constaret, Cæsarem non occidisse Pompeium gladio, sed alio instrumento, Sed Titius eiusdem Cæsaris animo impres-

impresit de facto rationem sufficienter, ex se, inducentem ad homicidium; & homicidium secutum est; Ergo per talem rationem, præsumetur ad homicidium concurrissè, quandiu non constabit, Cæsarem aliunde fuisse motum, ad illud homicidium patrandum.

OBIECTIONUM SOLUTIO.

18 **A**D rationes autem in contrarium; ad primam; Negatur Antecedens; delictum est enim certum, & dubium solum est de qualitate delicti, scilicet de Consilii efficacia; sicut, cum vouens dubitat de animo se obligandi, dubium non est de voti emissionè, sed solum de eius qualitate; Hæc autem, sicut præsumitur in vno, ita præsumitur etiam in alio, in ordine ad effectum obligandi.

19 Ad secundam Resp. non esse contra æquitatem, obligare ad restitutionem certam, quando constat de causa damni posita & de damno secuto, & est præsumptio pro efficacia illius causæ; sicut non est contra æquitatem, obligare ad votum seruandum, quando constat de voto, & est præsumptio de animo se obligandi. In utroque enim casu, causa obligationis est sufficienter certa in Foro externo; Forum autem externum, & internum, quoad iudicium, idem sunt, ut patet ex dictis.

20 Ad tertiam; Negatur minor; Consilii enim efficacia possidet, non eius reuocatio; nam de hac incertum est, an fuerit sufficiens, de illà verò dantur omnes coniecturæ, ac iuris præsumptiones, quod effectum sortita sit.

21 Ad quartam; Negatur minor: Nam de Consilio dato non est dubium, sed

solum de eius efficacia in homicidium; Efficacia autem, cum connaturaliter commitari solet Consilium, sicut animus se obligandi, promissionem; præsumitur adfuisse, quandiu non probatur oppositum; Sicut in vouente, præsumitur adfuisse animus se obligandi, quandiu ipse oppositum non probat; cum præsertim, ad hoc præsumendum, sint coniecturæ fortissimæ: Consilium datum, homicidium secutum; & incertitudo de sufficientia reuocationis, & præsumptio semper stet pro insufficientia reuocationis Consilii, cum tertio modo datum est, ac deinde reuocatum; vt dictum est.

Ad quintam: Est manifesta disparitas; nam Mandans, impossibile est, quod mandatum reuocet, & illud non reuocet sufficienter; Cum enim mandatarius agat solum nomine Mandantis, & in gratiam illius, reuocato mandato, necessariò statim cessat ratio agendi in mandatario. At, qui accepit Consilium, non agit nomine Consulenti, & in gratiam illius, sed nomine proprio, & vt rebus suis prospiciat. Hinc autem fit, vt, reuocato Consilio, non statim cesset, in eo, qui Consilium accepit, ratio agendi, illi à Consulente impressa, sed requiratur, vt hæc, rationibus omnino contrariis, ab ipso auferatur; Quod, cum rationes impressæ fuerunt veræ, difficillimum est, eo, quod difficillimum sit, alias rationes illis contrarias æquè efficaces, earumque destructiuas inuenire.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò, quæ dicta sunt, locum habere, vbi non essent valida coniecturæ, quæ oppositum suaderent.

derent. Si enim Cæsar independenter à Consilio Titii fuisset inimicus capitalis Pompeji, vel ei mortem minatus esset, vel omnia ad necem necessaria iam præparasset, aut aliæ similes coniecturæ darentur; in hoc casu præsumptio esset pro sufficientia revocationis, quia coniecturæ istæ sufficienter indicarent, homicidium ortum esse, non tam ex Titii Consilio, quam ex Cæsar's odio, ac inimicitia.

24. Secundò: Dubitantem, an Prælati potestas sit legitima, teneri illi obedire, quia esse legitimam, cum sit qualitas, sive circumstantia potestatis, semper præsumitur, quandiu oppositum non probatur.

Similiter, dum coniux dubitat de impedimento dirimente, posse debitum exigere. Tum quia, an detur impedimentum dirimens, est dubium facti; factum autem in dubio non præsumitur, nisi probetur. Tum quia idem est, dubitare de impedimento dirimente, ac dubitare de valore matrimonii, in dubio autem valoris præsumptio stat pro valore, cum valor sit circumstantia, vel qualitas ipsius Matrimonii: *c. si quis acceperit: 33. quæst. 1. Quod si c. inquisitioni; de sententia excomm.* Coniux dubitans de impedimento dirimente debitum exigere prohibetur. Hoc intelligitur, ante adhibitam debitam diligentiam ad dubium expellendum.

QUAESTIO XV.

An præceptum de re dubia obliget.

CASUS.

1. **C**UM Titius ob scientiæ defectum de sua idoneitate ad Confessiones audiendas dubitaret; Prælati habens aliàs ab Episcopo facultatem, quemcunque ex suis subditis approbandi, ei in virtute Sanctæ Obedientiæ præcepit, ut Confessiones audiret; Titius tamen, cum aliquot viros doctos consulisset, & dubium deponere non potuisset, eas audire noluit; Quæritur, vtrum mortaliter peccaverit.

S Y M M A R I U M.

2. *An materia dubia eximat ab obligatione præcepti.*

9. *Duplex dubium circa materiam præceptam.*

10. *Actus obligatorius obligat ad minimum, quod potest.*

R. P. Beasi Lib. I.

11. *Subditus ad obedientiam tenetur solum ratione voti.*

12. *Dubitans de materia honestate obedire non tenetur.*

13. *Quomodocumque dubitet.*

14. *Superioris præceptum rem illicitam reddere non potest licitam.*

N

15. *Præ:*